

Brak wątpliwości co do okoliczności czynu i winy oskarżonego jako przesłanka postępowania nakazowego w polskim procesie karnym. Uwagi na tle wyroku Sądu Najwyższego z 27 kwietnia 2021 r., V KK 374/20

DOI:10.53024/7.1.45.2022

CZESŁAW P. KŁAK*

STRESZCZENIE

Publikacja dotyczy braku wątpliwości odnośnie do okoliczności czynu i winy oskarżonego jako przesłanki postępowania nakazowego w polskim procesie karnym. Punktem wyjścia do rozważań jest pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z 27.04.2021 r., V KK 374/20, iż postępowanie nakazowe jest szczególną instytucją prawa procesowego, której zastosowanie zostało przewidziane dla najbardziej oczywistych przypadków, gdy materiał dowodowy przedłożony z aktem oskarżenia jest tak jednoznaczny, że nie nasuwa żadnych wątpliwości co do winy osoby oskarżonej i okoliczności popełnienia przez nią zarzucanego czynu. Wyrażono w nim również pogląd, iż brak tych wątpliwości oznacza, że nie ma ich zarówno odnośnie do sprawstwa danego czynu, winy oskarżonego, jak też wypełnienia wszystkich znamion tego czynu wymienionych w przepisach prawa karnego materialnego, przy uwzględnieniu wszystkich dowodów, na których oparto akt oskarżenia. W przeciwnym wypadku konieczne jest rozpoznanie sprawy na rozprawie głównej.

Słowa kluczowe: postępowanie nakazowe, wyrok nakazowy, wina oskarżonego

* Dr hab. prof. UP, Instytut Prawa i Ekonomii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie; ORCID – 0000-0002-2886-4770.

W omawianym wyroku, V KK 374/20¹, Sąd Najwyższy uznał, że postępowanie nakazowe jest szczególnie instytucją prawa procesowego, której zastosowanie zostało przewidziane dla najbardziej oczywistych przypadków, gdy materiał dowodowy przedłożony z aktem oskarżenia jest tak jednoznaczny, że nie nasuwa żadnych wątpliwości co do winy osoby oskarżonej i okoliczności popełnienia przez nią zarzucanego czynu. Wyrażono w nim również pogląd, iż brak tych wątpliwości oznacza, że nie ma ich zarówno odnośnie do sprawstwa danego czynu, winy oskarżonego, jak też wypełnienia wszystkich znamion tego czynu wymienionych w przepisach prawa karnego materialnego, przy uwzględnieniu wszystkich dowodów, na których oparto akt oskarżenia. W przeciwnym wypadku konieczne jest rozpoznanie sprawy na rozprawie głównej. Warto szerzej pochylić się nad tym poglądem, ma on bowiem istotne znaczenie praktyczne z punktu widzenia możliwości zastosowania trybu nakazowego w konkretnym przypadku, jak również dotyczy ważnej kwestii teoretycznej – modelu dopuszczalności rozpoznania sprawy w tym postępowaniu szczególnie.

Zgodnie z art. 500 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego² (dalej: k.p.k.), sąd może wydać wyrok nakazowy, jeżeli na podstawie zebranych dowodów okoliczności czynu i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości. „Zebrane dowody”, o których mowa w tym przepisie, to materiał zebrany w postępowaniu przygotowawczym (arg. ex art. 500 § 1 k.p.k.). W świetle art. 500 § 1 i 3 k.p.k. nie może ulegać wątpliwości, że warunkiem *sine qua non* trybu nakazowego jest stwierdzenie, że na podstawie zebranych w postępowaniu przygotowawczym dowodów okoliczności czynu i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości³.

Przesłanka⁴ ta ma charakter wybitnie gwarancyjny, albowiem skoro w postępowaniu nakazowym sąd proceduje na posiedzeniu bez udziału stron (art. 500 § 4 k.p.k.), to nie może ulegać wątpliwości, że materiał zebrany w postępowaniu przygotowawczym, na podstawie którego odbywa się wyrokowanie (art. 500 § 1 k.p.k.), musi w sposób niebudzący jakichkolwiek wątpliwości wskazywać na fakt, że sprawcą czynu zabronionego jest oskarżony i można przypisać mu winę. Wynik oceny dowodów musi zatem jednoznacznie pozwalać na dowodowe stwierdzenie zaistnienia przestępstwa i jego popełnienie przez oskarżonego. Nie znaczy to jednak, że musi wystąpić „pełna zgodność” wszystkich dowodów, gdyż byłby to warunek nieracjonalny – mimo sprzeczności między poszczególnymi dowodami,

¹ Publ.: LEX nr 3170925.

² Dz. U. z 2021 r. poz. 534, ze zm.

³ B. Zając, *Przyznanie się oskarżonego do winy w procesie karnym*, Kraków 1995, s. 211.

⁴ Zob. szerzej: C.P. Kłak, *Przesłanki postępowania nakazowego – wybrana problematyka*, „Prokuratura i Prawo” 2005, nr 9, s. 141 i n.

kierując się wskazaniami, o których mowa w art. 7 k.p.k., możliwe jest uznanie, iż okoliczności czynu i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości⁵. Przytoczyć należy trafny pogląd, wyrażony przez Sąd Najwyższy, iż w większości spraw jest tak, że strony przedstawiają przeciwstawne wersje zdarzeń. To zadaniem sądu jest rozważenie i zdecydowanie, której wersji dać wiarę. Dopiero wówczas, gdy mimo dania wiary jednej z wersji wątpliwości pozostają i nie dadzą się usunąć, można sięgnąć do art. 5 § 2 k.p.k.⁶. Stanowisko to odnosi się również do postępowania nakazowego, w którym nie przeprowadza się rozprawy – gdyż nie jest to konieczne (art. 500 § 1 k.p.k.), ale nie oznacza to, że nie przeprowadza się oceny dowodów. Taka ocena oczywiście ma miejsce, co wynika z art. 500 § 3 k.p.k. Ustawodawca przewidział bowiem, że sąd dokonuje oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego i na tej podstawie uznaje, czy okoliczności czynu i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości.

Przesłanka braku wątpliwości co do okoliczności czynu oskarżonego spełniona jest zarówno w sytuacji, gdy oskarżony przyznał się w postępowaniu przygotowawczym do popełnienia zarzucanego (zarzucanych) czynu (czynów), a przyznanie to znajduje potwierdzenie w zgromadzonym materiale dowodowym, jak i wtedy, gdy kwestionuje swoje sprawstwo, ale zebrane dowody wyraźnie wskazują, że dopuścił się zarzucanego (zarzucanych) czynu (czynów)⁷ i można przypisać mu winę. Podzielić należy wyrażony przez Sąd Najwyższy pogląd, że dowodami przesądzającymi o winie oskarżonego są dowody w oczywisty sposób wskazujące na popełnienie przez niego zarzucanego mu czynu i na istotne jego okoliczności⁸. Wskazana przesłanka oznacza zatem, że niezbędne jest zebranie w postępowaniu przygotowawczym materiału dowodowego, który będzie dawał pełną podstawę do powzięcia przez sąd przekonania, iż wszystkie okoliczności przedmiotowe i podmiotowe zostały wyjaśnione w sposób całkowity i zupełny. Tylko wtedy możliwe jest skazanie za dane przestępstwo⁹.

Określenie, że okoliczności czynu nie budzą wątpliwości nie oznacza, iż ustawa wymaga, jako warunek możliwości wydania wyroku nakazowego, aby oskarżony

⁵ P. Rogoziński, *Dobrowolne podanie się przez oskarżonego odpowiedzialności karnej*, „Państwo i Prawo” 2000, nr 9, s. 56.

⁶ Wyrok SN 19.01.2006 r., V KK 176/05, LEX nr 172194.

⁷ I. Andrejew, W. Świda, W. Wolter, *Kodeks karny z komentarzem*, Warszawa 1973, s. 157 i n.; J. Wojciechowski, *Kodeks karny. Komentarz. Orzecznictwo*, Warszawa 2002, s. 159; R. Koper, *Skazanie oskarżonego bez rozprawy a zasady procesowe*, „Studia Prawnicze” 2002, nr 4, s. 122; tenże, *Warunki skazania oskarżonego wyrokiem bez rozprawy*, „Przegląd Sądowy” 1999, nr 5, s. 78.

⁸ Wyrok SN z 20.02.2003 r., II KK 125/02, LEX nr 75361.

⁹ B. Kunicka-Michalska, *Zasady odpowiedzialności karnej. Komentarz*, Warszawa 2006, s. 67 i cytowane tam orzecznictwo SN.

przyznał się do winy¹⁰. Słuszny jest pogląd, że jeżeli ustawa uzależnia zastosowanie danej instytucji procesowej od przyznania się oskarżonego do winy, wyraźnie taki wymóg formuluje¹¹. Wymóg przyznania się oskarżonego do winy zawarty jest np. w art. 335 § 1, jak i art. 388 k.p.k. Z kolei art. 500 § 3, podobnie jak art. 336 § 2 i art. 387 § 2 k.p.k., takiej konieczności nie przewidują. Podzielić należy w związku z powyższym pogląd, że zastosowanie trybu nakazowego nie wymaga przyznania się oskarżonego do winy¹². Stanowisko takie prezentowane jest również w piśmiennictwie¹³.

W tym miejscu należy wskazać, że na gruncie art. 27 k.k. z 1969 r., posługującego się takim samym określeniem, Sąd Najwyższy przyjmował, iż wymaganie, aby okoliczności popełnienia czynu nie budziły wątpliwości, jest spełnione zwłaszcza wtedy, gdy sprawca przyznał się w sposób nienasuwający zastrzeżeń do zarzucanego mu czynu, jak również wtedy, gdy został np. ujęty na gorącym uczynku przestępstwa, albo gdy istnieją inne oczywiste dowody stwierdzające popełnienie czynu¹⁴. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w innym orzeczeniu, nie chodzi bowiem o to, czy sprawca przyznaje się do zarzucanego mu czynu, lecz o to, czy w świetle ustalonych okoliczności sprawy jego popełnienie nie budzi wątpliwości – to okoliczności świadczą bowiem, że fakt ten jest bezsporny. Nie chodzi tu zatem o określony stosunek sprawy do popełnienia czynu, lecz o sam fakt jego popełnienia¹⁵.

Powyższe rozumowanie należy uznać za prawidłowe. Wyjaśnienia oskarżonego przyznającego się do winy są jednym z dowodów, które łącznie podlegają ocenie przez sąd (art. 7 k.p.k.). Fakt, iż oskarżony przyznaje się do winy wcale nie musi oznaczać, iż okoliczności popełnienia czynu nie budzą wątpliwości, gdyż może tak czynić, np. w wyniku anormalnych cech osobowości, czy też, aby ukryć popełnienie innego, o większym ciężarze gatunkowym, przestępstwa¹⁶, a jego przyznanie się do winy może pozostawać w sprzeczności z pozostałym materiałem dowodowym. Decydujące są zatem zawsze dowody zgromadzone w danej sprawie, nie zaś sam

¹⁰ Zob. A. Marek, *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2004, s. 263.

¹¹ R.A. Stefański, *Skazanie bez rozprawy w znowelizowanym kodeksie postępowania karnego*, „Prokuratura i Prawo” 2003, nr 6, s. 29.

¹² Wyrok SN z 21.01.2020 r., II KK 453/19, LEX nr 3220821.

¹³ K. Eichtaedt, [w:] D. Świecki, B. Augustyniak, M. Kurowski, *Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany*, D. Świecki (red.), Warszawa 2022, teza 8 do art. 500; B. Skowron, [w:] K. Dudka, M. Janicz, C. Kulesza, J. Matras, H. Paluszkiewicz, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2020, teza 9 do art. 500.

¹⁴ Uchwała Izby Karnej i Wojskowej SN z 29.01.1971 r., VI KZP 26/69, OSNKW 1971, nr 3, poz. 33.

¹⁵ Wyrok SN z 11.07.1985 r., RNw 17/85, ONSKW 1986, nr 3–4, poz. 18.

¹⁶ J. Widacki, [w:] *Kryminalistyka*, J. Widacki (red.), Warszawa 2002, s. 13–14; T. Hanausek, *Kryminalistyka*, Zakamycze 2000, s. 80–81.

fakt formalnego przyznania się oskarżonego do winy. Wynika to wyraźnie z art. 500 § 1 i 3 k.p.k.

W związku z powyższym w doktrynie przyjmuje się, że okoliczność, iż oskarżony nie przyznał się do winy w toku postępowania przygotowawczego nie wyłącza badania, czy spełniony jest warunek braku wątpliwości co do okoliczności popełnienia czynu¹⁷, nie jest więc apriorycznie wykluczone wydanie w takiej sytuacji wyroku nakazowego¹⁸. Jest to stanowisko trafne. Ustawodawca skoncentrował się na okoliczności o charakterze obiektywnym, tj. na ocenie materiału dowodowego, a nie na samym oświadczeniu oskarżonego. Przyznanie się do winy może być uznane za dowód tylko wtedy, gdy nie budzi wątpliwości, nie powinno mieć wewnętrznych sprzeczności, jak i pozostawać w sprzeczności z innymi dowodami zgromadzonymi w sprawie¹⁹.

Zaznaczyć należy jednak, że brak wątpliwości co do okoliczności czynu wiązać się będzie w większości przypadków z przyznaniem się oskarżonego do winy²⁰, które to oświadczenie w praktyce jest punktem wyjścia do poczynienia lub weryfikacji ustaleń faktycznych w sprawie, ale samo przyznanie się oskarżonego do winy nie jest – moim zdaniem – wystarczające. Tym samym rozpoznanie danej sprawy w postępowaniu nakazowym powinno być regułą, oczywiście, gdy wystąpią wszystkie przesłanki pozytywne i brak będzie przesłanek negatywnych w sytuacji, gdy z jednej strony istnieć będą przekonujące dowody winy oskarżonego, a z drugiej, gdy sam oskarżony przyzna się do winy i złoży wyjaśnienia, które znajdują potwierdzenie w zebranych materiałach dowodowych. Dlatego też trafnie przyjmuje się, że wydanie wyroku nakazowego możliwe jest przede wszystkim w przypadku, gdy oskarżony przyzna się do winy w toku postępowania przygotowawczego²¹, a zebrany w sprawie materiał dowodowy potwierdzi jego słowa.

W sytuacji, gdy oskarżony konsekwentnie nie przyznaje się do winy i wskazuje okoliczności podające w wątpliwość zasadność uznania go winnym i są to okoliczności rzeczywiście wywołujące takie wątpliwości, oczywiście powyższa przesłanka nie jest spełniona. W takim bowiem przypadku nie można uznać, iż zebrany w sprawie materiał dowodowy ma jednoznaczną wymowę, pozwalającą na skazanie oskarżonego na posiedzeniu nakazowym, a zatem bez przeprowadzania rozprawy.

¹⁷ Uzasadnienie postanowienia SN z 27.11.2003 r., V KK 301/03, OSNKW 2004, nr 1, poz. 9.

¹⁸ A. Czapigo, *Wyjaśnienia oskarżonego jako środek dowodowy w procesie karnym*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2001, nr 1, s. 72–73.

¹⁹ Wyrok SA we Wrocławiu z 16.07.2014 r., II AKa 191/14, LEX nr 1499087.

²⁰ M. Kalitowski, [w:] M. Kalitowski, Z. Sienkiewicz, J. Szumski, L. Tyszkiewicz, A. Wąsek, *Kodeks karny. Komentarz*, t. II, Gdańsk 2001, s. 65.

²¹ A. Pawłowska, *Postępowanie nakazowe w kodeksie postępowania karnego*, „Prokuratura i Prawo” 1999, nr 1, s.122.

Jeżeli oskarżony przyznał się do winy, ocena, czy jego przyznanie nie budzi wątpliwości powinna być oparta na rozważeniu całokształtu okoliczności zawartych w jego wyjaśnieniach. Nie można więc przy jej dokonaniu ograniczać się wyłącznie do jego deklaracji o przyznaniu się do winy²², zwłaszcza gdy treść dalszych wyjaśnień przeczy temu oświadczeniu lub podaje je w wątpliwość²³. Wyjaśnienia oskarżonego nie mogą być więc przyjmowane bezkrytycznie²⁴. Nawet wtedy, gdy oskarżony przyznaje się do winy, i tak powinna być ona wykazana konkretnymi i obiektywnymi dowodami²⁵. Każde przyznanie się oskarżonego do winy musi być więc skontrolowane²⁶, tj. skonfrontowane z innymi dowodami²⁷, albowiem podstawę wszelkich ustaleń powinny stanowić prawdziwe ustalenia faktyczne (art. 2 § 2 k.p.k.)²⁸, co oznacza, że organ procesowy nie może bezkrytycznie przyjmować twierdzeń podejrzanego (oskarżonego), jak również innych uczestników postępowania. Zeznania świadków czy wyjaśnienia oskarżonych nie mogą zastępować rozumowania sądu (każdego organu procesowego – C.P. Kłak)²⁹. Słuszny jest zatem pogląd, że wyjaśnienia oskarżonego muszą być oceniane ze szczególną wnikliwością i starannością, w oparciu o zasadę swobodnej oceny dowodów, z uwagi na fakt, że służą także do obrony interesów oskarżonego, a tym samym nie zawsze muszą być zgodne z prawdą³⁰ – prawem oskarżonego jest złożenie w sprawie takich wyjaśnień, jakie uznaje za najbardziej korzystne z punktu widzenia własnej obrony³¹.

W związku z powyższym trafne jest twierdzenie, iż wyjaśnienia oskarżonego przyznającego się do winy nie budzą wątpliwości i mogą być uznane za zgodne z rzeczywistością, gdy pozwalają sądowi na dokonanie pełnej i kompleksowej oceny sprawy, zarówno w zakresie winy oskarżonego, kwalifikacji prawnej jego czynu,

²² M.in. wyrok SN z 26.01.1971 r., V KRN 558/70, OSNKW 1971, nr 6, poz. 91; wyrok SN z 4.05.1955 r., III K 1501/54, ZO 50/55; wyrok SA w Krakowie z 14.10.1993 r., II AKr 148/93, KZS 1993, nr 10, poz. 26; *Die Vernehmung von Zeugen und Beschuldigten*, praca zbiorowa, Berlin 1971, s. 166.

²³ Wyrok SN z 29.01.1974 r., V KRN 8/74, OSNKW 1974, nr 7-8, poz. 145.

²⁴ Wyrok SA w Krakowie z 7.02.1991 r., II AKr 1/91, KZS 1991, nr 2, poz. 7.

²⁵ S. Kalinowski, [w:] S. Kalinowski, M. Siewierski, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 1966, s. 418.

²⁶ L. Hochberg, A. Murzynowski, L. Schaff, *Komentarz do kodeksu postępowania karnego*, Warszawa 1959, s. 328; wyrok SN z 15.09.1953 r., I K 348/53, „Nowe Prawo” 1954, nr 3, poz. 88.

²⁷ Z. Muras, *Wyjaśnienia oskarżonego w procesie karnym i prawie karnym materialnym. Komentarz*, Warszawa 2005, s. 91.

²⁸ Wyrok SA w Łodzi z 22.01.2001 r., II AKa 249/00, „Prokuratura i Prawo” 2002, nr 10, poz. 19.

²⁹ Wyrok SA w Białymstoku z 27.11.2003 r., II AKa 280/03, „Prokuratura i Prawo” 2005, nr 9, poz. 25.

³⁰ A. Czapięgo, *op. cit.*, s. 64.

³¹ Wyrok SA w Łodzi z 28.01.1998 r., II AKa 230/97, „Prokuratura i Prawo” 1999, nr 3, poz. 27.

jak i wszystkich tych okoliczności, które mają wpływ na wymiar kary³². Szczere przyznanie się oskarżonego do winy polega zatem na potwierdzeniu przez niego, że popełnił zarzucany mu czyn, czyli zawiera potwierdzenie istnienia zarówno znamion przedmiotowych konkretnego przestępstwa, jak i znamion podmiotowych³³, pod warunkiem jednak, że przedmiotowe oświadczenie zgodne jest z prawdą. Przyznanie się do winy musi być zatem pełne (*confessio plena*)³⁴.

Sąd może, mimo przyznania się oskarżonego do winy, uznać że istnieją wątpliwości co do okoliczności czynu i skierować sprawę na rozprawę w celu ich wyjaśnienia³⁵. Powinien tak postąpić w sytuacji, gdy brak będzie podstaw do uznania, iż wyjaśnienia oskarżonego zasługują na wiarę. Zaznaczyć należy, że nie dyskwalifikuje wyjaśnień oskarżonego ich niejednorodność, czy nawet odmienność, ale zaistnienie wskazanych niespójności wymaga dokonania szczególnie wnikliwej oceny³⁶, a to będzie wiązać się najczęściej z koniecznością rozpoznania sprawy na rozprawie.

Okoliczności czynu i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości, gdy oskarżony wprawdzie przyznaje się do popełnienia zarzucanego mu czynu, kwestionując jednak swoją winę, ale pod warunkiem, iż na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego możliwe jest ustalenie stopnia jego zawinienia³⁷. Podobnie, jeżeli oskarżony przyznaje się do winy, ale odmawia składania wyjaśnień, jak również w sytuacji, gdy oskarżony werbalnie nie przyznaje się do winy, ale złożył wyjaśnienia, z których wynika, iż popełnił zarzucane mu przestępstwo i nie budzi to wątpliwości w świetle materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie.

Według poglądu A. Zolla, wyrażonego na gruncie art. 66 § 1 k.k., który również zawiera odwołanie do pojęcia braku wątpliwości co do okoliczności czynu, wskazany wymóg jest spełniony, gdy istnieją podstawy do przypisania oskarżonemu popełnienia przestępstwa oraz wyjaśnione są elementy podmiotowe i przedmiotowe³⁸. Innymi słowy, okoliczności czynu nie budzą wątpliwości, gdy ze zgromadzonych dowodów wynika, że czyn wypełnia wszystkie podmiotowe i przedmiotowe

³² M.in. S. Kalinowski, [w:] S. Kalinowski, M. Siewierski, *op. cit.*, s. 418-419; wyrok SN z 16.11.1995 r., III KRN 145/95, OSNKW 1996, nr 1-2, poz. 8; wyrok SN z 4.04.1989 r., WR 126/89, OSNKW 1989, nr 7-8, poz. 57.

³³ J. Bafia, J. Bednarzak, M. Flemming, S. Kalinowski, H. Kempisty, M. Siewierski, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 1976, s. 455.

³⁴ Wyrok SN z 4.04.1989 r., WR 129/89, OSNKW 1989, nr 7-8, poz. 57; wyrok SN z 1.06.1985 r., V KRN 41/85, OSNPG 1986, nr 1, poz. 9; wyrok SN z 4.03.1985 r., V KRN 116/85, OSNPG 1985, nr 1, poz. 9.

³⁵ Postanowienie SN z 27.11.2003 r., V KK 301/03, OSNKW 2004, nr 1, poz. 9.

³⁶ Wyrok SN z 3.10.1974 r., III KR 219/74, OSNKW 1974, nr 12, poz. 230.

³⁷ M. Kalitowski, [w:] M. Kalitowski i in., *op. cit.*, s. 65.

³⁸ A. Zoll, [w:] K. Buchała, A. Zoll, *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, Zakamycze 2001, s. 488.

znamiona przestępstwa, a sprawcą jest oskarżony³⁹. Zebrany w sprawie materiał dowodowy musi niezbicie wskazywać, że sprawcą jest oskarżony⁴⁰. Zdaniem R.A. Stefańskiego do stwierdzenia, że okoliczności czynu nie budzą wątpliwości nie wystarcza tylko niewątpliwość popełnienia przestępstwa, ale istotne są także okoliczności dotyczące samego czynu, jak też jego kwalifikacja prawna⁴¹. Podobne stanowisko prezentuje R. Ponikowski⁴². J. Bafia zaznacza, iż istotne są ponadto okoliczności dotyczące samego sprawcy⁴³.

Wskazane doktrynalne interpretacje pojęcia „niebudzących wątpliwości okoliczności czynu” są zatem, w głównym nurcie, ze sobą zbieżne. Niewątpliwie powyższa przesłanka spełniona jest, bez względu na to, czy oskarżony przyznał się do winy, czy też nie, gdy istnieje materiał dowodowy pozwalający na ustalenie, że dany czyn wypełnia znamiona czynu zabronionego, a jego sprawcy można przypisać winę.

Sformułowanie, że na podstawie zebranych dowodów okoliczności czynu i wina oskarżonego nie mogą budzić wątpliwości, oznacza iż w postępowaniu nakazowym, tak jak w postępowaniu zwyczajnym, niezbędne jest udowodnienie oskarżonemu winy, tj. obalenie domniemania niewinności. Wydanie wyroku nakazowego tylko na podstawie uprawdopodobnionych zarzutów jest niedopuszczalne. Oskarżonemu przysługuje domniemanie niewinności (art. 42 ust. 3 Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 r.⁴⁴, art. 14 ust. 2 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych⁴⁵, art. 6 ust. 2 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności⁴⁶, art. 5 § 1 k.p.k.), bez względu na to, w jakim trybie postępowania karnego dana sprawa jest rozpoznawana. Domniemanie niewinności oskarżonego jest konsekwencją ukształtowania procesu karnego na zasadzie poszanowania godności ludzkiej (domniemywa się uczciwość każdego człowieka) i systemu prawa

³⁹ E. Bieńkowska, B. Kunicka-Michalska, G. Rejman, J. Wojciechowska, *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, Warszawa 1999, s. 1067.

⁴⁰ M. Cieślak, *Pierwszoinstancyjna procedura warunkowego umorzenia postępowania karnego*, „Nowe Prawo” 1971, nr 4, s. 552.

⁴¹ R.A. Stefański, *Wniosek prokuratora o skazanie oskarżonego bez rozprawy*, „Prokuratura i Prawo” 1998, nr 2, poz. 46.

⁴² R. Ponikowski, *Wniosek oskarżonego o wydanie wyroku skazującego bez przeprowadzania postępowania dowodowego – art. 387 nowego kodeksu postępowania karnego*, [w:] *Nowa kodyfikacja prawa karnego*, L. Bogunia (red.), Wrocław 1997, s. 181.

⁴³ J. Bafia, *Warunkowe umorzenie postępowania karnego według projektów kodeksu karnego i kodeksu postępowania karnego*, „Palestra” 1968, nr 12, s. 20.

⁴⁴ Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483, ze zm.

⁴⁵ Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167.

⁴⁶ Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284.

karnego przyjmującego odpowiedzialność na zasadzie winy⁴⁷. Wyrok skazujący, a więc także i nakazowy, może być wydany jedynie w sytuacji, gdy wina oskarżonego zostanie udowodniona ponad wszelką wątpliwość w sposób zgodny z prawem⁴⁸. Należy także udowodnić wszystkie okoliczności przemawiające na jego niekorzyść, a sąd w tym zakresie nie może opierać swych ustaleń na przypuszczeniach⁴⁹. Podkreślić należy, iż odrzucenie wiarygodności wyjaśnień oskarżonego, chronionego zasadami domniemania niewinności i *in dubio pro reo* samo w sobie nie może rodzić dla niego niekorzystnych skutków⁵⁰. Trafny jest pogląd Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, że zasada domniemania niewinności zostaje naruszona, jeśli w stosunku do oskarżonego, zanim zostanie uznany winnym zarzucanego mu czynu, postanowienie sądu przedstawia opinię, że jest on winien⁵¹. Stosując regułę *a minori ad maius* należy przyjąć, że skoro narusza domniemanie niewinności przyjęcie w postanowieniu (np. o zastosowaniu tymczasowego aresztowania lub innego środka zapobiegawczego), a zatem w orzeczeniu o charakterze incydentalnym, że oskarżony jest winny⁵², tym bardziej jest ono naruszone, gdy sąd, kierując się jedynie prawdopodobieństwem, przyjąłby winę oskarżonego i skazał go wyrokiem nakazowym. W kwestii uznania winy niedopuszczalne jest bowiem formułowanie jakichkolwiek domniemań faktycznych⁵³. Naruszenie domniemania niewinności jest rażącym naruszeniem prawa⁵⁴.

⁴⁷ T. Vogler, [w:] H. Golsong, W. Karl, H. Mishler, H. Petzold, K. Rogge, T. Vogler, L. Wildhaber, *Internationaler Kommentar zur Europäischen Menschenrechtskonvention*, Köln 1986, s. 1319; M. Branstetel, *Zasada domniemania niewinności a media*, „Prokuratura i Prawo” 2006, nr 9, s. 46.

⁴⁸ Wyrok ETPC z 10.10.2000 r. w sprawie Daktaras v. Litwa, nr skargi 42095/98, LEX nr 76722; wyrok ETPC z 25.08.1987 r. w sprawie Nölkenbockhoff v. Niemcy, skarga nr 10300/83, LEX nr 81040; wyrok ETPC z 6.12.1988 r. w sprawie Barbera, Messagué i Jabardo v. Hiszpania, skarga nr 10590/83, LEX nr 81047; wyrok ETPC z 10.02.1995 r. w sprawie Allenet de Ribemont v. Francja, skarga nr 15175/89, LEX nr 80430; wyrok SN z 24.02.1999 r., V KKN 362/97, „Prokuratura i Prawo” 1999, nr 7-8, poz. 11.

⁴⁹ D. Poncet, *La protection de l'accusé par la convention européenne des droits de l'homme*, Genewa 1977, s. 83; A. Murzynowski, *Istota i zasady procesu karnego*, Warszawa 1994, s. 272; K. Stocka, *Domniemanie niewinności w postępowaniu karnym a środki masowego przekazu*, [w:] *Nowa kodyfikacja prawa karnego*, L. Bogunia (red.), t. X, Wrocław 2002, s. 172; J. Sobczak, *Sądy i trybunały*, [w:] *Polskie prawo konstytucyjne*, W Skrzydło (red.), Lublin 2001, s. 413.

⁵⁰ Wyrok SA w Warszawie z 24.08.2004 r., II AKa 236/04, „Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych. Sąd Apelacyjny w Warszawie” 2005, nr 1, poz. 1.

⁵¹ Wyrok ETPC z 25.03.1983 r. w sprawie Minelli v. Szwajcarii, skarga nr 8660/79, cytat za: *Europejski Trybunał Praw Człowieka. Orzecznictwo*, t. 1, *Prawo do rzetelnego procesu sądowego*, oprac. M.A. Nowicki, Zakamycze 2001, s. 822.

⁵² Decyzja EKPC z 13 września 1995 r. w sprawie Mleczko v. Polska, skarga nr 26173/95, LEX nr 40911.

⁵³ Wyrok ETPC z 21.03.2001 r. w sprawie Telfner v. Austria, cytat za: P. Kruszyński, *Zasada domniemania niewinności w świetle najnowszego orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Starsburgu*, [w:] *Aktualne problemy prawa i procesu karnego. Księga ofiarowana Profesorowi Janowi Grajewskiemu*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2003, t. XI, M. Płachta (red.), s. 123-124.

⁵⁴ Decyzja EKPC z 16.04.1998 r. w sprawie Jabłoński v. Polska, skarga nr 33492/96, LEX nr 41067.

Udowodnienie winy w procesie karnym musi być całkowite, pewne i wolne od wątpliwości⁵⁵, a bez udowodnienia winy nie można wydać wyroku skazującego⁵⁶. Oparcie wyroku skazującego na dowodach, z których wynika jedynie prawdopodobieństwo popełnienia przez oskarżonego zarzucanego mu czynu, może zawsze doprowadzić do skazania człowieka niewinnego⁵⁷. Wymaga ono spełnienia dwóch warunków: obiektywnego, który zrealizowany jest, gdy zebrane w sprawie dowody posiadać będą taką siłę przekonywania, że znikną wszelkie racjonalne wątpliwości, tj. każdy przeciętnie wykształcony i racjonalnie myślący człowiek uzna fakt popełnienia przestępstwa przez oskarżonego za niewątpliwy oraz subiektywnego, czyli ukształtowania się w umyśle oceniającego całkowitej pewności, że inna możliwość, jak popełnienie przestępstwa przez oskarżonego nie zachodzi⁵⁸.

W postępowaniu nakazowym sąd kształtuje przekonanie o winie oskarżonego nie na podstawie bezpośrednio przeprowadzonych dowodów (w postępowaniu nakazowym nie prowadzi się postępowania dowodowego), lecz w oparciu o materiał zebrany w dochodzeniu, dlatego też w sytuacji wątpliwości co do wiarygodności dowodów (wątpliwości co do zasadności oskarżenia) wydanie wyroku nakazowego nie jest dopuszczalne. Sąd nie ma bowiem w trybie nakazowym możliwości zweryfikowania dowodów przeprowadzonych w postępowaniu przygotowawczym, np. poprzez przeprowadzenie dowodów z urzędu. Trafnie zatem Sąd Najwyższy uznał, iż sąd musi oprzeć swoje przekonanie na niebudzących wątpliwości ustaleniach faktycznych wynikających z prawidłowo przeprowadzonych w postępowaniu przygotowawczym dowodów⁵⁹. Jeżeli nie istnieją dowody mogące przełamać przysługujące oskarżonemu domniemanie niewinności, to jego wina musi budzić wątpliwości. Nie jest możliwe wydanie wyroku nakazowego wyłącznie w celu sprawdzenia, czy dane rozstrzygnięcie zostanie przez oskarżonego zaakceptowane (poprzez niewniesienie sprzeciwu)⁶⁰. Wątpliwości co do winy oskarżonego, wynikające z analizy akt postępowania przygotowawczego, prowadzić muszą do odstąpienia od rozpoznania danej sprawy w trybie nakazowym.

⁵⁵ Wyrok SN z 24.02.1999 r., V KKN 362/97, „Prokuratura i Prawo” 1999, nr 7-8, poz. 11; postanowienie SN z 10.03.1995 r., I KZP 1/95, OSNKW 1995, nr 5-6, poz. 37; wyrok SA w Łodzi z 25.05.1995 r., II AkR 120/95, „Prokuratura i Prawo” 1996, nr 7-8, poz. 20.

⁵⁶ Wyrok TK z 16.05.2000 r., P 1/99, OTK ZU 2000, nr 4, poz. 111; wyrok TK z 27.02.2001 r., OTK ZU 2001, nr 3, poz. 48; wyrok TK z 11.09.2001 r., SK 17/00, OTK ZU 2001, nr 6, poz. 165; wyrok SA w Rzeszowie z 22.12.1998 r., II AKa 76/98, „Przegląd Orzecznictwa Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie” 1999, nr 2, poz. 2.

⁵⁷ Wyrok SN z 13.05.1964 r., II K 58/64, OSNKW 1964, nr 9, poz. 137.

⁵⁸ S. Waltoś, *Proces karny. Zarys systemowego ujęcia*, Warszawa 2003, s. 216.

⁵⁹ Wyrok SN z 3.03.1999 r., II KKN 141/97, „Prokuratura i Prawo” 1999, nr 9, poz. 16.

⁶⁰ A. Marek, *Konsensualny model rozstrzygania spraw w procesie karnym*, [w:] *Zasady procesu karnego wobec wyzwań współczesności. Księga ku czci Profesora Stanisława Waltośa*, Warszawa 2000, s. 64.

Wprawdzie niedające się usunąć wątpliwości rozstrzyga się na korzyść oskarżonego – *in dubio pro reo* – (art. 5 § 2 k.p.k.), ale w postępowaniu nakazowym nie jest możliwe uniewinnienie oskarżonego, albowiem orzeczenie kończące wskazane postępowanie ma zawsze charakter wyroku skazującego, dlatego też w przypadku, gdy wystąpią wątpliwości co do wiarygodności dowodów (jak również co do kompletności materiału dowodowego) niezbędne będzie skierowanie sprawy do rozpoznania na rozprawie. Zaznaczyć ponadto należy, że niedające się usunąć wątpliwości, to takie, które istnieją mimo wykorzystania wszelkich dostępnych możliwości ich wyjaśnienia⁶¹ (muszą być to zatem tzw. wątpliwości nieusuwalne⁶²). Tym samym sąd, tak jak każdy organ procesowy, powinien skorzystać z prawa inicjatywy dowodowej (art. 167 *in fine* k.p.k.)⁶³ w celu dokonania weryfikacji wersji zdarzenia⁶⁴. Organ procesowy zobligowany jest zatem zmierzyć się z oceną każdego dowodu mającego znaczenie dla rozstrzygnięcia, a więc uznać, czy jest on wiarygodny bądź niewiarygodny, jak również przeprowadzić dopuszczalne przez prawo dowody w celu wyjaśnienia występujących wątpliwości (np. wynikających ze sprzecznych zeznań świadków)⁶⁵. Gdy sąd dostrzega sprzeczności w zgromadzonym materiale dowodowym i możliwość usunięcia ich, powinien, niezależnie od inicjatywy stron, rozważyć przeprowadzenie odpowiedniego dowodu, by sprawa została wyjaśniona, a nie wyrokować w warunkach tych sprzeczności⁶⁶. Tytułem przykładu należy wskazać, iż w sytuacji, gdy oskarżony nie przyznaje się do potrącenia pokrzywdzonego, w tym do poruszania się lewym pasem jezdni w chwili wypadku, pokrzywdzony zaś twierdził, że szedł wówczas lewą krawędzią jezdni, a ślady hamowania zachowały się na prawym pasie, to należy sprawdzić, czy do kolizji nie doszło jednak na tym pasie, a nie w miejscu sugerowanym przez pieszego – inaczej ukształtowałyby się odpowiedzialność oskarżonego, gdyby okazało się, że pokrzywdzony poruszał się jednak prawem pasem jezdni, czyli znajdował się na właściwym torze jazdy

⁶¹ Postanowienie SN z 23.02.2006 r., III KK 335/05, LEX nr 180797; wyrok SN z 20.10.2004 r., II KK 294/04, OSNwSK 2004, nr 1, poz. 1855; wyrok SN z 6.01.2004 r., V KK 60/03, „Prokuratura i Prawo” 2004, nr 5, poz. 2; wyrok SN z 8.04.2003 r., V KK 268/02, „Prokuratura i Prawo” 2002, nr 12, poz. 9; wyrok SN z 25.06.1991 r., WR 107/91, OSNKW 1992, nr 1–2, poz. 14; S. Waltoś, [w:] K. Buchała, S. Waltoś, *Zasady prawa i procesu karnego*, Warszawa 1975, s. 290.

⁶² Postanowienie SN z 5.07.2006 r., V KK 72/06, LEX nr 188363; wyrok SN z 12.01.2006 r., WA 36/05, „Prokuratura i Prawo” 2006, nr 6, poz. 13.

⁶³ Wyrok SN z 16.01.1974 r., III KR 315/73, OSNKW 1974, nr 5, poz. 97.

⁶⁴ Wyrok SA w Lublinie z 9.01.2003 r., II AKa 317/02, OSA 2004, nr 7, poz. 52.

⁶⁵ Wyrok SN z 10.05.2006 r., III KK 361/05, LEX nr 186958; wyrok SN z 6.04.2005 r., V KK 429/04, LEX nr 148236.

⁶⁶ Wyrok SA w Krakowie 12.04.2006 r., II AKa 47/06, KZS 2006, nr 4, poz. 35.

oskarżonego⁶⁷. Skoro wątpliwości natury faktycznej muszą być wyjaśnione i usunięte przez wszechstronną inicjatywę dowodową organu procesowego, a następnie ocenę całego zgromadzonego w danej sprawie materiału⁶⁸, zrozumiałym jest, że w takim wypadku tryb nakazowy jest wykluczony.

W świetle przeprowadzonych rozważań nie może budzić wątpliwości trafność poglądu wyrażonego przez Sąd Najwyższy w wyroku V KK 374/20. Trafnie bowiem dostrzeżono, że brak wątpliwości odnośnie do okoliczności czynu i winy oskarżonego oznacza, że niezbędne jest uwzględnienie wszystkich dowodów, na których oparto akt oskarżenia. To z całokształtu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynikać ma, że spełniona jest przesłanka, o której mowa w art. 500 § 3 k.p.k., przy czym chodzi tu o ocenę dowodów zgromadzonych w postępowaniu przygotowawczym. Sąd orzekający na posiedzeniu nakazowym nie może – jak już wskazano – uzupełnić tego materiału, nie może go również procesowo zweryfikować, w tym np. przesłuchać oskarżonego. Sąd orzeka bowiem na posiedzeniu, a nie na rozprawie głównej, a ponadto jest to posiedzenie bez udziału stron, a więc wykluczone jest przesłuchanie oskarżonego. Wykluczone jest również przeprowadzenie innych dowodów przez sąd, podstawą orzekania jest bowiem tylko i wyłącznie materiał dowodowy zgromadzony w postępowaniu przygotowawczym (art. 500 § 1 k.p.k.). Trafna jest również konstatacja Sądu Najwyższego, że zastosowanie postępowania nakazowego – zgodnie z ustawą – przewidziane jest dla najbardziej oczywistych przypadków, gdy materiał dowodowy przedstawiony z aktem oskarżenia jest tak jednoznaczny, że nie nasuwa żadnych wątpliwości co do winy osoby oskarżonej i okoliczności popełnienia przez nią zarzucanego czynu. Stanowisko takie prezentowane jest również w innych orzeczeniach Sądu Najwyższego⁶⁹. Owa oczywistość nie została wprawdzie *expressis verbis* wyartykułowana w ustawie procesowej, ale tak należy interpretować przesłankę, o której mowa w art. 500 § 3 k.p.k., z uwzględnieniem § 1 tego przepisu. Oceniając wskazaną przesłankę należy mieć na względzie wyjaśnienia oskarżonego, ale nie mają one decydującego znaczenia, należy je bowiem ocenić w kontekście innych przeprowadzonych dowodów⁷⁰. W przypadku zatem, gdy w świetle tego materiału dowodowego zachodzą wątpliwości odnośnie do poczytalności oskarżonego nie jest możliwe rozpoznanie sprawy w postępowaniu

⁶⁷ Wyrok SN z 10.08.2005 r., II KK 410/04, OSNKW 2005, nr 11, poz. 111.

⁶⁸ T. Kozioł, *Zasada in dubio pro reo a brak wątpliwości co do okoliczności popełnienia czynu jako przesłanka warunkowego umorzenia postępowania karnego*, „Przegląd Sądowy” 2002, nr 11-12, s. 149.

⁶⁹ Wyrok SN z 9.02.2021 r., IV KK 275/20, LEX nr 3119726.

⁷⁰ Wyrok SN z 21.01.2016 r., II KK 370/15, LEX nr 1959480.

nakazowym⁷¹. W takim bowiem przypadku zachodzą wątpliwości odnośnie do okoliczności rzutujących na odpowiedzialność oskarżonego. Nie można zatem przyjąć, że odpowiedzialność karna oskarżonego jest oczywista. Ze stanowiska Sądu Najwyższego w sposób niebudzący wątpliwości wynika, że jakkolwiek wątpliwość odnośnie do okoliczności czynu i winy oskarżonego, która odnosi się do kwestii przypisania mu odpowiedzialności karnej, eliminuje możliwość przyjęcia, że występuje przypadek oczywisty, a to wyklucza rozpoznanie sprawy w postępowaniu nakazowym. Innymi słowy, w danym przypadku musi zachodzić brak istotnych zastrzeżeń odnośnie do winy oskarżonego i okoliczności popełnienia zarzucanego mu czynu⁷².

Należy zauważyć, że Sąd Najwyższy we wskazanym wyroku stwierdził, iż w realiach sprawy, którą rozpoznawał, oskarżona w toku postępowania przygotowawczego przyznała się do popełnienia zarzucanego jej czynu. Analiza jej wyjaśnień wskazuje jednak, że przyznała się jedynie do określonego rodzaju zachowania, co nie jest jednak tożsame z przyznaniem się do winy. Czym innym jest bowiem potwierdzenie, że miała kontakt z pokrzywdzonym, a czym innym potwierdzenie, że dopuściła się czynu na jego szkodę. Sąd Najwyższy trafnie podkreślił, że samo przyznanie się do popełnienia czynu – jak to ujął werbalnie – nie otwiera możliwości rozpoznania sprawy w postępowaniu nakazowym. Sąd rozpoznający sprawę winien ocenić wyjaśnienia oskarżonego w kontekście całego zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego i nie może ograniczyć się jedynie do sfery językowej. Sąd musi ustalić, czy zrealizowane zostały wszystkie znamiona danego czynu zabronionego, a kierunek wyjaśnień oskarżonego nie zwalnia sądu z obowiązku poczynienia prawidłowych ustaleń faktycznych w sprawie (art. 2 § 2 k.p.k.). Konieczność weryfikacji wiarygodności poszczególnych dowodów, w tym oczywiście wyjaśnień oskarżonego, eliminuje możliwość wydania wyroku nakazowego⁷³.

W świetle powyższych uwag podzielić należy stanowisko zaprezentowane w wyroku Sądu Najwyższego V KK 374/20. Jest ono precyzyjne i jednoznaczne, co nie pozostanie bez wpływu na praktykę stosowania art. 500 § 3 k.p.k.

⁷¹ Wyrok SN z 20.04.2017 r., V KK 66/17, LEX nr 2273882; wyrok SN z 17.01.2017 r., V KK 367/16, LEX nr 2237430; wyrok SN z 14.12.2016 r., III KK 453/16, LEX nr 2166383.

⁷² Wyrok SN z 11.03.2021 r., V KK 33/21, LEX nr 3209564.

⁷³ Wyrok SN z 27.04.2021 r., IV KK 138/20, LEX nr 3269609.

BIBLIOGRAFIA

Literatura

- Andrejew I., Świda W., Wolter W., *Kodeks karny z komentarzem*, Warszawa 1973.
- Bafia J., Bednarzak J., Flemming M., Kalinowski S., Kempisty H., Siewierski M., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 1976.
- Bafia J., *Warunkowe umorzenie postępowania karnego według projektów kodeksu karnego i kodeksu postępowania karnego*, „Palestra” 1968, nr 12.
- Bieńkowska E., Kunicka-Michalska B., Rejman G., Wojciechowska J., *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, Warszawa 1999.
- Branstetel M., *Zasada domniemania niewinności a media*, „Prokuratura i Prawo” 2006, nr 9.
- Cieślak M., *Pierwszoinstancyjna procedura warunkowego umorzenia postępowania karnego*, „Nowe Prawo” 1971, nr 4.
- Czapigo A., *Wyjaśnienia oskarżonego jako środek dowodowy w procesie karnym*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2001, nr 1.
- Die Vernehmung von Zeugen und Beschuldigten*, praca zbiorowa, Berlin 1971.
- Eichtaedt K., [w:] Świecki D., Augustyniak B., Kurowski M., *Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany*, D. Świecki (red.), Warszawa 2022, teza 8 do art. 500.
- Europejski Trybunał Praw Człowieka. Orzecznictwo*, t. 1, *Prawo do rzetelnego procesu sądowego*, oprac. M.A. Nowicki, Zakamycze 2001.
- Hanausek T., *Kryminalistyka*, Zakamycze 2000.
- Hochberg L., Murzynowski A., Schaff L., *Komentarz do kodeksu postępowania karnego*, Warszawa 1959.
- Kalinowski S., [w:] Kalinowski S., Siewierski M., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 1966.
- Kalitowski M., [w:] Kalitowski M., Sienkiewicz Z., Szumski J., Tyszkiewicz L., Wąsek A., *Kodeks karny. Komentarz*, t. II, Gdańsk 2001.
- Kłak C.P., *Przesłanki postępowania nakazowego – wybrana problematyka*, „Prokuratura i Prawo” 2005, nr 9.
- Koper R., *Skazanie oskarżonego bez rozprawy a zasady procesowe*, „Studia Prawnicze” 2002, nr 4.
- Koper R., *Warunki skazania oskarżonego Wyrokiem bez rozprawy*, „Przegląd Sądowy” 1999, nr 5.
- Kozioł T., *Zasada in dubio pro reo a brak wątpliwości co do okoliczności popełnienia czynu jako przesłanka warunkowego umorzenia postępowania karnego*, „Przegląd Sądowy” 2002, nr 11-12.
- Kruszyński P., *Zasada domniemania niewinności w świetle najnowszego orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu*, [w:] *Aktualne problemy prawa i procesu karnego. Księga ofiarowana Profesorowi Janowi Grajewskiemu*, M. Płachta (red.), „Gdańskie Studia Prawnicze” 2003, t. XI.
- Kunicka-Michalska B., *Zasady odpowiedzialności karnej. Komentarz*, Warszawa 2006.
- Marek A., *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2004.
- Marek A., *Konsensualny model rozstrzygania spraw w procesie karnym*, [w:] *Zasady procesu karnego wobec wyzwań współczesności. Księga ku czci Profesora Stanisława Waltosia*, Warszawa 2000.
- Muras Z., *Wyjaśnienia oskarżonego w procesie karnym i prawie karnym materialnym. Komentarz*, Warszawa 2005.
- Murzynowski A., *Istota i zasady procesu karnego*, Warszawa 1994.
- Pawłowska A., *Postępowanie nakazowe w kodeksie postępowania karnego*, „Prokuratura i Prawo” 1999, nr 1.
- Poncet D., *La protection de l'accusé par la convention européenne des droits de l'homme*, Genewa 1977.

Brak wątpliwości co do okoliczności czynu i winy oskarżonego jako przesłanka ...

- Ponikowski R., *Wniosek oskarżonego o wydanie wyroku skazującego bez przeprowadzania postępowania dowodowego – art. 387 nowego kodeksu postępowania karnego*, [w:] *Nowa kodyfikacja prawa karnego*, L. Bogunia (red.), Wrocław 1997.
- Rogoziński P., *Dobrowolne podanie się przez oskarżonego odpowiedzialności karnej*, „Państwo i Prawo” 2000, nr 9.
- Skowron B., [w:] Dudka K., Janicz M., Kulesza C., Matras J., Paluszkiwicz H., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2020, teza 9 do art. 500.
- Sobczak J., *Sądy i trybunały*, [w:] *Polskie prawo konstytucyjne*, W Skrzydło (red.), Lublin 2001.
- Stefański R.A., *Skazanie bez rozprawy w znowelizowanym kodeksie postępowania karnego*, „Prokuratura i Prawo” 2003, nr 6.
- Stefański R.A., *Wniosek prokuratora o skazanie oskarżonego bez rozprawy*, „Prokuratura i Prawo” 1998, nr 2, poz. 46.
- Stocka K., *Domniemanie niewinności w postępowaniu karnym a środki masowego przekazu*, [w:] *Nowa kodyfikacja prawa karnego*, L. Bogunia (red.), t. X, Wrocław 2002.
- Vogler T., [w:] Golsong H., Karl W., Mishler H., Petzold H., Rogge K., Vogler T., Wildhaber L., *Internationaler Kommentar zur Europäischen Menschenrechtskonvention*, Köln 1986.
- Waltoś S., [w:] Buchała K., Waltoś S., *Zasady prawa i procesu karnego*, Warszawa 1975.
- Waltoś S., *Proces karny. Zarys systemowego ujęcia*, Warszawa 2003.
- Widacki J., [w:] *Kryminalistyka*, J. Widacki (red.), Warszawa 2002.
- Wojciechowski J., *Kodeks karny. Komentarz. Orzecznictwo*, Warszawa 2002.
- Zając B., *Przyznanie się oskarżonego do winy w procesie karnym*, Kraków 1995.
- Zoll A., [w:] Buchała K., Zoll A., *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, Zakamycze 2001.

Orzecznictwo

- Wyrok TK z 16.05.2000 r., P 1/99, OTK ZU 2000, nr 4, poz. 111.
- Wyrok TK z 27.02.2001 r., OTK ZU 2001, nr 3, poz. 48.
- Wyrok TK z 11.09.2001 r., SK 17/00, OTK ZU 2001, nr 6, poz. 165.
- Uchwała Izby Karnej i Wojskowej SN z 29.01.1971 r., VI KZP 26/69, OSNKW 1971, nr 3, poz. 33.
- Wyrok SN z 15.09.1953 r., I K 348/53, „Nowe Prawo” 1954, nr 3, poz. 88.
- Wyrok SN z 4.05.1955 r., III K 1501/54, ZO 50/55.
- Wyrok SN z 13.05.1964 r., II K 58/64, OSNKW 1964, nr 9, poz. 137.
- Wyrok SN z 26.01.1971 r., V KRN 558/70, OSNKW 1971, nr 6, poz. 91.
- Wyrok SN z 16.01.1974 r., III KR 315/73, OSNKW 1974, nr 5, poz. 97.
- Wyrok SN z 29.01.1974 r., V KRN 8/74, OSNKW 1974, nr 7-8, poz. 145.
- Wyrok SN z 3.10.1974 r., III KR 219/74, OSNKW 1974, nr 12, poz. 230.
- Wyrok SN z 4.03.1985 r., V KRN 116/85, OSNPG 1985, nr 1, poz. 9.
- Wyrok SN z 1.06.1985 r., V KRN 41/85, OSNPG 1986, nr 1, poz. 9.
- Wyrok SN z 11.07.1985 r., RNw 17/85, OSNKW 1986, nr 3-4, poz. 18.
- Wyrok SN z 4.04.1989 r., WR 126/89, OSNKW 1989, nr 7-8, poz. 57.
- Wyrok SN z 25.06.1991 r., WR 107/91, OSNKW 1992, nr 1-2, poz. 14.
- Wyrok SN z 16.11.1995 r., III KRN 145/95, OSNKW 1996, nr 1-2, poz. 8.
- Wyrok SN z 24.02.1999 r., V KKN 362/97, „Prokuratura i Prawo” 1999, nr 7-8, poz. 11.
- Wyrok SN z 3.03.1999 r., II KKN 141/97, „Prokuratura i Prawo” 1999, nr 9, poz. 16.
- Wyrok SN z 20.02.2003 r., II KK 125/02, LEX nr 75361.
- Wyrok SN z 8.04.2003 r., V KK 268/02, „Prokuratura i Prawo” 2002, nr 12, poz. 9.
- Wyrok SN z 6.01.2004 r., V KK 60/03, „Prokuratura i Prawo” 2004, nr 5, poz. 2.
- Wyrok SN z 20.10.2004 r., II KK 294/04, OSNwSK 2004, nr 1, poz. 1855.
- Wyrok SN z 6.04.2005 r., V KK 429/04, LEX nr 148236.
- Wyrok SN z 10.08.2005 r., II KK 410/04, OSNKW 2005, nr 11, poz. 111.
- Wyrok SN z 12.01.2006 r., WA 36/05, „Prokuratura i Prawo” 2006, nr 6, poz. 13.

- Wyrok SN 19.01.2006 r., V KK 176/05, LEX nr 172194.
Wyrok SN z 10.05.2006 r., III KK 361/05, LEX nr 186958.
Wyrok SN z 21.01.2016 r., II KK 370/15, LEX nr 1959480.
Wyrok SN z 14.12.2016 r., III KK 453/16, LEX nr 2166383.
Wyrok SN z 17.01.2017 r., V KK 367/16, LEX nr 2237430.
Wyrok SN z 20.04.2017 r., V KK 66/17, LEX nr 2273882.
Wyrok SN z 21.01.2020 r., II KK 453/19, LEX nr 3220821.
Wyrok SN z 9.02.2021 r., IV KK 275/20, LEX nr 3119726.
Wyrok SN z 11.03.2021 r., V KK 33/21, LEX nr 3209564.
Wyrok SN z 27.04.2021 r., IV KK 138/20, LEX nr 3269609.
Wyrok SN z 27.04.2021 r., V KK 374/20, LEX nr 3170925.
Postanowienie SN z 10.03.1995 r., I KZP 1/95, OSNKW 1995, nr 5-6, poz. 37.
Postanowienie SN z 23.02.2006 r., III KK 335/05, LEX nr 180797.
Postanowienie SN z 27.11.2003 r., V KK 301/03, OSNKW 2004, nr 1, poz. 9.
Postanowienie SN z 5.07.2006 r., V KK 72/06, LEX nr 188363.
Postanowienie SN z 27.11.2003 r., V KK 301/03, OSNKW 2004, nr 1, poz. 9.
Wyrok SA w Krakowie z 7.02.1991 r., II AKr 1/91, KZS 1991, nr 2, poz. 7.
Wyrok SA w Krakowie z 14.10.1993 r., II AKr 148/93, KZS 1993, nr 10, poz. 26.
Wyrok SA w Łodzi z 25.05.1995 r., II AKr 120/95, „Prokuratura i Prawo” 1996, nr 7-8, poz. 20.
Wyrok SA w Łodzi z 28.01.1998 r., II AKa 230/97, „Prokuratura i Prawo” 1999, nr 3, poz. 27.
Wyrok SA w Rzeszowie z 22.12.1998 r., II AKa 76/98, „Przegląd Orzecznictwa Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie” 1999, nr 2, poz. 2.
Wyrok SA w Łodzi z 22.01.2001 r., II AKa 249/00, „Prokuratura i Prawo” 2002, nr 10, poz. 19.
Wyrok SA w Lublinie z 9.01.2003 r., II AKa 317/02, OSA 2004, nr 7, poz. 52.
Wyrok SA w Białymstoku z 27.11.2003 r., II AKa 280/03, „Prokuratura i Prawo” 2005, nr 9, poz. 25.
Wyrok SA w Warszawie z 24.08.2004 r., II AKa 236/04, „Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych. Sąd Apelacyjny w Warszawie” 2005, nr 1, poz. 1.
Wyrok SA w Krakowie 12.04.2006 r., II AKa 47/06, KZS 2006, nr 4, poz. 35.
Wyrok SA we Wrocławiu z 16.07.2014 r., II AKa 191/14, LEX nr 1499087.
- Wyrok ETPC z 10.02.1995 r. w sprawie *Allenet de Ribemont v. Francja*, skarga nr 15175/89, LEX nr 80430.
Wyrok ETPC z 10.10.2000 r. w sprawie *Daktaras v. Litwa*, nr skargi 42095/98, LEX nr 76722.
Wyrok ETPC z 21.03.2001 r. w sprawie *Telfner v. Austria*.
Wyrok ETPC z 25.03.1983 r. w sprawie *Minelli v. Szwajcarii*, skarga nr 8660/79.
Wyrok ETPC z 25.08.1987 r. w sprawie *Nölkenbockhoff v. Niemcy*, skarga nr 10300/83, LEX nr 81040.
Wyrok ETPC z 6.12.1988 r. w sprawie *Barbera, Messagué i Jabardo v. Hiszpania*, skarga nr 10590/83, LEX nr 81047.
Decyzja EKPC z 13 września 1995 r. w sprawie *Mleczek v. Polska*, skarga nr 26173/95, LEX nr 40911.
Decyzja EKPC z 16.04.1998 r. w sprawie *Jabłoński v. Polska*, skarga nr 33492/96, LEX nr 41067

Akty normatywne

- Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych; Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167.
Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności; Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284.
Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.; Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483, ze zm.
Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego; Dz. U. z 2021 r. poz. 534, ze zm.

**No doubts as to the circumstances of the act and guilt of the accused as a premise for the injunction proceedings in the Polish criminal trial.
Comments on the judgment of the Supreme Court of 27 April 2021,
V KK 374/20**

SUMMARY

The publication concerns the lack of doubts as to the circumstances of the act and guilt of the accused as premises for the injunction proceedings in the Polish criminal trial. The starting point for the author's considerations is the view expressed by the Supreme Court in the judgment of 27 April 2021, V KK 374/20, that the injunction proceedings are a special institution of procedural law, the application of which has been provided for the most obvious cases, when the evidence submitted with the act of the accusation is so unequivocal that it does not raise any doubts as to the guilt of the accused and the circumstances of the alleged act. It also expressed the opinion that the absence of these doubts means that they do not exist as regards the perpetration of a given act, the defendant's guilt, and the fulfillment of all the features of this act listed in the provisions of substantive criminal law, taking into account all the evidence on which the indictment was based. Otherwise, it is necessary to consider the case at the main hearing.

Keywords: prescriptive proceedings, order for injunction, defendant's guilt

